

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเกิดขึ้นมานานแล้วในหลายประเทศทั่วโลก ยาเสพติดก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย แม้ปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ยังมีผลกระทบรุนแรงมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงอนาคตอีกด้วย การแพร่ระบาดของยาเสพติดของประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute : TDRI) ได้ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2536 ว่ามีผู้ติดยาเสพติดขึ้นต่ำรวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน และเมื่อจำแนกตามกลุ่มประชากรพบว่าเป็นนักเรียนในสถาบันต่างๆ ทั่วประเทศถึง 71,666 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มากเป็นอันดับสองรองจากกลุ่มผู้ที่อาศัยในชนบท ที่มีจำนวน 920,204 คน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2538 : 25) ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่กำลังคุกคามทรัพยากรบุคคลและนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนและกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียน จากการสำรวจสภาพและปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนของกองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พบว่าจำนวนของเยาวชนที่ติดยาเสพติดในปี พ.ศ. 2534 เพิ่มขึ้นเป็น 1 คนต่อวัน พ.ศ. 2535 เพิ่มขึ้นเป็น 2 คนต่อวัน และในปี พ.ศ. 2536 เพิ่มขึ้นเป็น 3 คนต่อวัน ส่วนการที่จะให้หายจากการติดยาเสพติดมีเพียง 1-2 คนต่อปีเท่านั้น ซึ่งไม่ทันกับจำนวนผู้ติดยาเสพติดในแต่ละวัน กลุ่มเยาวชนที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เสแสร้งโร้อื่นและสารระเหย ซึ่งเป็นเยาวชนระดับอาชีวศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนั้นยังมีแนวโน้มการใช้สารเสพติดสูงขึ้นในกลุ่มที่มีอายุน้อยลงด้วย (ประเสริฐ สาริเกิด. 2543 : 2) เนื่องจากปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน มีอัตราที่พบค่อนข้างสูงและมีแนวโน้มของอุบัติการณ์เพิ่มสูงขึ้นยังส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอันมาก จึงจำเป็นต้องเร่งให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคเหนือ ได้เสนอแนวคิดในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพในชุมชนว่า ปัญหาสุขภาพนั้นเป็นเหมือนโรค ๆ หนึ่ง ดังนั้นในการป้องกันการเกิดโรคร้ายหรือปัญหาสุขภาพนี้ ถึงแม้ว่าจะยังไม่เกิดขึ้นในตัวบุคคล แต่ก็ควรมีการป้องกันปัญหาสุขภาพไว้ก่อน ทั้งนี้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียนวัยรุ่นก่อนให้เกิดพฤติกรรมที่เสี่ยงการใช้ยาเสพติดได้

สำหรับการป้องกันการใช้ยาเสพติด โดยเน้นที่วัยรุ่นเป็นหลักในการที่จะขจัดหรือลดปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านส่วนบุคคล ครอบครัว สังคม ที่มีผลกระทบต่อการใช้งานไปสู่อการใช้ยาเสพติด ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาคู่ที่ดีที่สุด ดังนั้นการป้องกันย่อมดีกว่าการแก้ไข (ศรดา พรหมดี. 2541 : 3) และปัจจัยในการติดยาเสพติดของวัยรุ่นนั้นมีหลายสาเหตุโดยในวัยรุ่นแต่ละคนก็จะมีสาเหตุการใช้ยาเสพติดที่แตกต่างกันไป เช่น มีประวัติพ่อแม่ใช้ยาเสพติด พ่อแม่มีระดับการศึกษาต่ำ ครอบครัวขาดแคลน มีฐานะยากจน มีเพื่อนติดยา หากวัยรุ่นเลือกคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด อาจมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดชนิดนั้นได้เช่นกัน เพราะในนักเรียนวัยรุ่นนั้นอาจถูกล่อลวงให้เสพยาเสพติดได้ง่าย เนื่องจากมีกำลังทรัพย์ในการซื้อยามากกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2538 : 25)

ดังนั้นการที่บุคคลมีพฤติกรรมป้องกันในภาวะเสี่ยง (At-risk behaviors) นั่นคือเป็นการกระทำใด ๆ ของบุคคลที่เชื่อว่าตนเองมีสุขภาพดี แต่อยู่ในภาวะเสี่ยงเกินกว่าปกติวิสัยที่จะพัฒนาสุขภาพของตนเองได้ และมีการกระทำเพื่อป้องกันหรือเฝ้าระวังตนเองไม่ให้เจ็บป่วยโดยกระทำในขณะที่ยังไม่ปรากฏอาการ (Baric 1969 ; อ้างใน อรทัย รวยอาจิม. 2539 : 4) โดยพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลดความเสี่ยงต่าง ๆ นั้น (Risk – reduction behaviors) สามารถจะเกิดขึ้นได้กับบุคคล โดยที่บุคคลนั้นต้องมีการตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพทราบถึงวิธีการป้องกันโรคอย่างถูกต้องตลอดจนได้รับการกระตุ้นเพื่อให้พยายามปฏิบัติตนในการป้องกันโรค (Bloom. 1971 : 19 - 36)

จังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประสบกับปัญหาสุขภาพ และโดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการอยากรู้อยากลอง ต้องการการยอมรับจากกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากผู้ใหญ่ จากการศึกษาขั้นต้นแล้วจะพบมากในนักเรียนที่เรียนในระดับอาชีวศึกษาจะมีการติดยาเสพติดมากที่สุด (ประเสริฐ สาลีเกิด. 2543 : 2) ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาอยู่ถึง 6 แห่ง ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 5,552 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2547 : เว็บไซต์) ปัญหาการเสพยาเสพติดในนักเรียน

ก็เป็นปัญหาที่ต้องมีการแก้ไขโดยเร็วเพราะนักเรียนมีการเสพยาเสพติดสูงโดยเฉพาะนักเรียนที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น คือ นักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัย มาใช้เป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาทางด้านสังคมและสาธารณสุข โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่เป็นอนาคตของชาติ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรีบดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาโดยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีระดับเหมาะสม
2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีดังต่อไปนี้
 - 2.1 ชั้นเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน
 - 2.2 เพศ
 - 2.3 อายุ
 - 2.4 ระดับผลการเรียน
 - 2.5 จำนวนพี่น้องในครอบครัว
 - 2.6 ระดับการศึกษาของบิดา
 - 2.7 ระดับการศึกษาของมารดา
 - 2.8 อาชีพบิดา
 - 2.9 อาชีพมารดา

- 2.10 รายได้ของครอบครัว
- 2.11 สถานภาพสมรส ของ บิดา มารดา
- 2.12 ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียน
- 2.13 บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยเมื่อมาเรียน
- 2.14 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา
- 2.15 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับ โรงเรียนและครู
- 2.16 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
- 2.17 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 2.18 ทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2.19 ความเชื่ออำนาจด้านสุขภาพ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านพื้นที่ ขอบเขตด้านประชากร และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้ศึกษาได้เลือกพื้นที่ศึกษาคือ วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 6 แห่ง ซึ่งเป็นวิทยาลัยที่มีนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. ขอบเขตด้านประชากร ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนทั้งหญิงและชายที่กำลังศึกษาในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5,552 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้น (Stratified random sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) ได้แก่
 - 3.1.1 ชั้นเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบัน
 - 3.1.2 เพศ
 - 3.1.3 อายุ
 - 3.1.4 ระดับผลการเรียน
 - 3.1.5 จำนวนพี่น้องในครอบครัว

- 3.1.6 ระดับการศึกษาของบิดา
- 3.1.7 ระดับการศึกษาของมารดา
- 3.1.8 อาชีพบิดา
- 3.1.9 อาชีพมารดา
- 3.1.10 รายได้ของครอบครัว
- 3.1.11 สถานภาพสมรส ของ บิดา มารดา
- 3.1.12 ค่าอาหารและค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียน
- 3.1.13 บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยเมื่อมาเรียน
- 3.1.14 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา
- 3.1.15 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับ โรงเรียนและครู
- 3.1.16 ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
- 3.1.17 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 3.1.18 ทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 3.1.19 ความเชื่ออำนาจด้านสุขภาพ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variables) ได้แก่ พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการ
ใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้

1. เป็นการวิจัยในเขตพื้นที่ของวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การอาชีวศึกษา ในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยข้อมูลที่ได้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ซึ่งเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของวิทยาลัยในสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ปีการศึกษา 2547 การจะนำข้อมูล
การวิจัยไปอ้างอิงกับพื้นที่อื่นขอให้คำนึงถึงสภาพของนักเรียน สภาพแวดล้อมท้องถิ่น
และปัจจัยด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์ประกอบด้วย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมได้ทุกชั้นตอน ดังนั้นใน
การตอบแบบสอบถาม วัน เวลา สถานที่ที่แตกต่างกันไม่มีผลกระทบต่อ
แบบสอบถาม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ให้ความหมายของคำนิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษาดังนี้

ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารหรือยาที่เป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ หรือเกิดจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม นิด สูบ หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดและการเสพมากขึ้น เกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ยา เกิดความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลาและสุขภาพร่างกายทรุดโทรม

พฤติกรรมกรรหลีกเลียงการใชยาเสพติด หมายถึง นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีการตระหนักถึงโทษภัยจากยาเสพติด กลัวหลีกเลียงการใชยาเสพติด คอยระวังรักษาตนให้ปลอดภัยจากการเสียดต่อการใชยาเสพติด ได้ทำให้มีสุขภาพที่ดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการประเมินพฤติกรรมกรรหลีกเลียงการใชยาเสพติดในนักเรียน อีกทั้งเป็นการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด ในพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดต่อไป
2. เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการศึกษาและสาธารณสุข ในการส่งเสริมและป้องกันการใชยาเสพติดในวัยรุ่น และในกลุ่มที่เสียดต่อการใชยาเสพติด (Primary prevention)
3. เป็นแนวทางให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านยาเสพติด โดยเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด ตลอดจนจนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมกรรหลีกเลียงการใชยาเสพติด
4. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในประเด็นอื่นๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรหลีกเลียงการใชยาเสพติดในนักเรียน